

بررسی قاعده‌ی مقابله با خسارت بر اساس فقه اسلامی و حقوق موضوعه‌ی ایران

سید مصطفی محقق داماد^۱، نصر الله جعفری خسرو آبادی^۲

^۱ استناد دانشگاه شهید بهشتی، ^۲ دانشجوی دکتری دانشگاه قم

(تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۸۹/۱۰/۲۰ - تاریخ پذیرش نهایی: ۱۳۸۹/۱۲/۲۱)

چکیده

قاعده‌ی مقابله با خسارات، عبارت از این است که متضرر از نقض قرارداد (متعهدله) وظیفه دارد اقدامات لازم را برای تقلیل یا جلوگیری از گسترش خساراتی که از نقض قرارداد یا فعل زیان بار دیگری برای وی حادث شده، انجام دهد. مناسبترین قاعده‌ای که می‌تواند قاعده‌ی مقابله را در فقه اسلامی و به تبع آن حقوق ایران توجیه کند، قاعده‌ی معروف فقهی «لاضرر و لاضرار فی الاسلام» است؛ با این توضیح که اگر وظیفه‌ی مقابله با خسارات را بر دوش خواهان یا شخصی که در معرض خسارت قرار دارد، بار نکنیم، عدم این حکم و تکلیف، موجب ضرر است و بنابراین، حکم به این تکلیف می‌دهیم. گرچه این قاعده، به صراحت در قوانین ایران پذیرفته نشده است؛ لیکن بر اساس اصل ۱۶۷ قانون اساسی، با مراجعه به متون فقهی، قابل پذیرش می‌باشد. همچنین قانون گذار ایران، در مواردی، این قاعده را به صورت ضمنی در متون قانونی پذیرفته است.

کلید واژه‌ها مقابله با خسارت - نقض قرارداد - زیان دیده.

طرح مسأله

هنگامی که شخصی به موجب قرارداد، متعهد به انجام فعل یا ترک فعلی می‌شود، اگر از انجام تعهدات خویش خودداری کند، طرف دیگر می‌تواند علیه وی اقامه دعوی کرده و